IRAKURKETA ETA IDAZKETA

1.4 Irakurketa prozesua. Jardueren sekuentzia

Hemen aurkezten diren jarduerek irakurketa-prozesuaren hiru uneak lantzen dituzte: irakurri baino lehenagokoa, irakurri bitartekoa eta irakurri ondorengoa:

- **Irakurri baino lehenagoko jarduerek** irakurlea jarrera eraginkorra izateko prestatzen dute, irakurlearen kuriositatea eta aurrezagutza piztuz.
- **Irakurri bitarteko jarduerek** testua ondo ulertzen laguntzen dute.
- **Irakurri ondorengo jarduerek** informazioa bereganatzen eta ondorioak ateratzen laguntzen dute.

Oso garrantzitsua da ikasleekin hiru une horiek lantzea. Esplizituki irakatsi behar diegu prozesu hori egiten, irakurle eraginkorrak izan daitezen, edozein irakurle onek prozesu hori egiten baitu testu baten aurrean.

Beraz, jarduerek testuen ulermenean laguntzeaz gain, ikasleei "tresnak" —alegia, ulermenerako estrategiak— irakatsi nahi dizkiete.

IRAKURRI BAINO LEHEN EGITEKO JARDUERAK

Jarduera horien helburua ikaslea irakurketarako prestatzea da: alde batetik, aurretik lantzea testuan aurki ditzakeen hainbat oztopo (informazio kulturala, eduki linguistiko batzuk, edo kontzeptu batzuk); eta bestetik, aurrezagutza piztea. Irakurleek aurretik irakurriko dutenari buruzko informazioren bat edo ideiaren bat badute, hobeto ulertuko dute testua.

Garrantzitsua da testuak ondo aukeratzea: testuek ikasleen interesekin, edukiekin, ezagutzen dutenarekin edota haien bizitzarekin harremana badute, hobeto ulertuko dituzte.

MOTIBATU

Irakurri behar den testuarekiko interesa piztu.
Giro lasaia sortu, irakurketa lasai egiten errazten duena.

AURRETIKO EZAGUTZA AKTIBATU

Titulua, azpitituluak eta irudiak aztertu: aurretik landu den zerbaitekin erlazionatuta dagoen, gaia ezaguna den...
Aurretik landutako testu-mota bada (ipuina, aginduzko testua, albistea) testuak zer informazio mota emango digun argituko dugu. Testu-mota berria bada, testuaren egiturari buruzko azalpenak emango ditugu.

IRAKURKETAREN HELBURUA AZALDU

Zer eta zergatik irakurriko dugun zehaztuko dugu. Irakurtzeak hainbat helburu izan ditzake: ondo pasatzea, ikastea, argibide batzuei jarraitzea, informazio berria izatea.

HIZTEGIA ETA OINARRIZKO EDUKIAK IRAKATSI

Komeni da testua ulertzeko beharrezkoa den oinarrizko hiztegia aurretik lantzea edo birpasatzea. Testu mota nolakoa den, batzuetan egiaztatu beharko dugu prozeduraren bat edo kontzepturen bat dakiten ala ez. Ez badakite, aurretik landuko dugu.

IRAGARPENAK EGIN

Testu-mota zein den zehaztu ondoren, testuak kontatuko digunaz hitz egin dezakegu. Iragarpenak egiteko, ikasleek titulua, azpititulua, irudiak aztertuko dituzte.
Iragarpenak arbelean idatz ditzakegu, bete diren ala ez egiaztatzeko ondoren.

IRAKURRI BITARTEAN EGITEKO JARDUERAK

Denen arteko irakurketa-egoeretan ikasleei testua ulertzen lagun diezaiekegu, eta horrez gain, hainbat jardueraren bitartez, irakurleok ondo ulertzeko erabiltzen ditugun estrategiak erakutsi: irakurle eraginkorrek etengabe egiten dituzte galderak irakurtzen ari direnari buruz, datorrenari buruzko iragarpenak egiten dituzte, atzera egiten dute zerbait ondo ulertu ez dutenean... Jarduera horien helburua, beraz, konturatu gabe erabiltzen diren estrategia horiek esplizituki lantzea da.

IRAKURKETA MOTA AUKERATU

Irakurketaren helburua zein den kontuan hartuta, mota bateko edo besteko irakurketa egingo dugu: atal batean informazio jakin bat bilatu nahi badugu, hara joko dugu; istorio bat bada, osorik irakurriko dugu…

IRAGARPENAK EGIAZTATU ETA INFERENTZIAK EGIN

Testua irakurtzen dugun bitartean, aurretik iragarri duguna bete den ala ez egiaztatzen dugu.

NOIZBEHINKA EGIAZTATU ONDO ULERTZEN ARI GAREN ALA EZ

Irakurtzen dugunean, irakurtzen ari garena berraztertzen dugu, geldiuneak egiten ditugu behar bezala ulertzen ari garen egiaztatzeko.

Testuaren zatiren bat edo hitzen bat ulertzen ez dugunean, estrategia hauek erabiltzen ditugu:

- Atzera jo eta berriro irakurri, ulertzen ez den zatia testuinguruan ulertzen saiatzeko.
- Argibideak eskatu irakasleari, lagun bati.
- Hiztegira jo, hitzen bat baldin bada.

TESTUAREN EDUKIA EBALUATU

Norberaren ezagupenekin bateragarria den ala ez: testuaren koherentzia, ondo ulertzen den ala ez, irakurleak duen iritzi berekoa den, edota ez datorren iritzi horrekin bat...

BERRIRO IRAKURRI, ZALANTZAK ARGITZEKO

Irakurri dena ondo ulertu den ala ez egiaztatu. Xehetasunak lan daitezke bigarren irakurketa horretan: ondo ulertu ez den hitz batean gelditu eta denen artean esanahia komentatu...

IRAKURRI ONDORENGO JARDUERAK

Jarduera horiek egiteko, garrantzitsua da irakaslearen laguntza izatea, batez ere, arreta jartzeko oinarrizkoak diren alderdietan.

AURRETIK IRAGARRITAKOA BETE DEN ALA EZ EGIAZTATU

Irakurri baino lehenagoko unean egindako iragarpenak egiaztatuko ditugu denon artean.

IDAZLEA IDENTIFIKATU, IDAZLEAREN ASMOA ZEHAZTU

Zer irakatsi nahi zuen idazleak testu horrekin?

OINARRIZKO IDEIAK ATERA, TESTUA LABURTU

Hasieran, irakaslearen laguntza beharrezkoa da. Galderen bidez, komeni da ideia nagusiak denen artean zehaztea eta laburpena egitea…

ONDORIOAK ATERA

Zer ikasi dugu testu horrekin?

TESTUA “ZERBAIT EGITEKO” ERABILI

Testuaren helburua zein den kontuan hartuta, hainbat gauza egiteko erabil daiteke: narrazioa bada, testua oinarri hartuta, zenbait elementu aldatu eta beste istorio bat sortu, amaiera aldatu; azalpenezko testu bat bada, testu bera erabili eredutzat, beste testu bat sortzeko; aginduzko testua bada, bertan agintzen duena egin...